

Aleg. 111.

Wniosek

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ustawę zaprowadzającą **gminy okręgowe** w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów 24. kwietnia 1893.

Wnioskodawca *Rutowski*.

Hoszard, Żywicki, W. Wereszczyński, G. Romer, Klemensiewicz, Zoll, Paszkowski, Dr. Adam Asnyk, Albin Rayski, M. Michalski, Rogoyski, Fruchtman, Potoczek, Stręk, Mizia, Palch, Goldman, Dydyński, Dr. Olpiński, Żardecki, Weigel, Dworski, Gross, Zbyszewski, Dr. Midowicz, Dr. Czyżewicz, Szczepanowski, Romanowicz.

111.112

111.112

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

U s t a w a

z dnia ..... zaprowadzająca **Gminy Okręgowe** w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

W miasteczkach, gminach wiejskich i obszarach dworskich, które na mocy załączonej $\%.$ ustawy zostaną połączone w Gminy Okręgowe, znosi się postanowienia ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 dz. ust. kraj. l. 19, oraz postanowienia ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. sierpnia 1866 dz. u. kr. l. 20 w dotychczasowym ich brzmieniu. W ich miejsce wchodzi w życie załączona ustawa zaprowadzająca Gminy Okręgowe.

Art. II.

Ustawa zaprowadzająca Gminy Okręgowe wejdzie w wykonanie po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ustawa gminna z 12. sierpnia 1866 dz. u. kr. l. 19 oraz ustawa o obszarach dworskich z dnia 12. sierpnia 1866 dz. u. kr. l. 21 w gminach i obszarach dworskich połączonych w Gminy Okręgowe moc obowiązującą.

Art. III.

Z dniem ogłoszenia ustawy zaprowadzającej Gminy Okręgowe rozpoczyna się tworzenie gmin okręgowych w całym kraju.

§. 1.

Z miasteczek, w których niezostała zaprowadzona osobna ustawa gminna dla miast i miasteczek, z gmin wiejskich oraz obszarów dworskich zostaną utworzone Gminy Okręgowe.

Łączyć można jedynie gminy i obszary dworskie znajdujące się w granicach jednego powiatu politycznego.

§. 2.

Gmina Okręgowa ma obejmować najmniej 2000 a najwięcej 8000 mieszkańców. Mniejsze lub większe gminy okręgowe mogą być utworzone tylko w wyjątkowych okolicznościach.

§. 3.

Połączenie miasteczek, gmin wiejskich i obszarów dworskich w Gminy Okręgowe przeprowadza Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem krajowym na podstawie wniosków przedłożonych przez Rady powiatowe w porozumieniu z c. k. starostwem.

Wydział Rady powiatowej wraz z c. k. starostą przesłuchawszy zwierzchność gminy, miasteczka oraz z każdej gminy większej wójta i dwóch lub trzech powołanych przez siebie gospodarzy, każdego właściciela obszaru dworskiego lub przez niego wyznaczonego zastępcę, obmyśli plan połączenia poszczególnych gmin i obszarów dworskich w Gminy Okręgowe. Za uchwałą Rady powiatowej, powziętą na posiedzeniu *ad hoc* zwołałem, przedłoży Wydział powiatowy cały plan wraz z motywami Wydziałowi krajowemu.

W razie nieporozumienia między Radą powiatową a c. k. starostwem, rozstrzyga Wydział kraj. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

W razie nieporozumienia między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem rozstrzyga ustawa krajowa.

§. 4.

Przy łączeniu poszczególnych miasteczek, gmin wiejskich i obszarów dworskich należy uwzględniać naturalne i historyczne związki poszczególnych gmin, gminy katastralne, przedewszystkiem związki parafialne, dalej dokonane w nowszych czasach połączenia w okręgi szkolne, sanitarne, drogowe, dla poszczególnych celów gospodarczych i inne. Należy przestrzegać, ażeby nowo utworzona gmina okręgowa przedstawiała topograficznie całość ułatwiającą administrację, ażeby zasoby sił materialnych i intelektualnych połączonych jednostek administracyjnych dawały rękomię osiągnięcia celu Gminy Okręgowej.

§. 5.

Każda gmina okręgowa ma siedzibę urzędu gminy okręgowej i osobną nazwę. Nazwa miejscowości wybranej na siedzibę urzędu gminy okręgowej winna z reguły dać nazwę całej gminie okręgowej. Może być jednak obraną inna nazwa.

Wybór siedziby urzędu gminy okręgowej oraz nazwy dokonywa się w ten sam sposób co połączenie w gminę okręgową.

Przy wyborze siedziby urzędu gminy okręgowej należy uwzględnić, żeby siedziba ta była ile możności centralną, łatwo dostępną dla mieszkańców poszczególnych gmin miejscowych i obszarów dworskich. Na uwzględnienie zasługuje też obszar, zaludnienie i zamożność gminy. W razie, jeżeli gmina okręgowa obejmuje miasteczko, siedzibą urzędu będzie to miasteczko. Pierwszeństwo też mają gminy będące siedzibą urzędu parafialnego.

§. 6.

Przy tworzeniu gmin okręgowych należy wyłączyć te gminy, które z wyjątkowych lokalnych powodów, wielkiej rozległości terytoryalnej, znacznej odległości od innych gmin, lub terytoryalnych właściwości utrudniających komunikację z innymi gminami nienadają się do połączenia, i przez których połączenie cel gminy okręgowej nie mógłby być należycie osiągniętym. Gminy takie należy pozostawić samoistnie, zwłaszcza wtenczas, jeżeli ich obszar, zaludnienie i siła podatkowa pozwalają na administrację odpowiednią w myśl obowiązującej ustawy gminnej.

W wyłączonych od połączenia w gminy okręgowe gminach i obszarach dworskich, obowiązują nadal dzisiejsza ustawa gminna i ustawa o obszarach dworskich.

§ 7.

Każda gmina miejscowa połączona w gminę okręgową zachowuje w zupełności swój majątek i swoje zakłady gminne, oraz samoistną administrację tychże.

Zmiana pod tym względem może nastąpić tylko na podstawie dobrowolnego porozumienia się gminy miejscowej z innymi składnikami gminy okręgowej, lub też z gminą okręgową i potrzebuje do tego upoważnienia Wydziału powiatowego a w razie odwołania Wydziału krajowego.

Art. IV.

Dopóki naczelnicy gmin okręgowych nie rozpoczną urzędowania, zachowują zwierzchności gminne i przełożęstwa obszarów dworskich cały dotychczasowy swój zakres działania i załatwiają sprawy wedle postanowień dotychczas obowiązujących.

Sprawy z dniem rozpoczęcia urzędowania przez naczelnika gminy okręgowej prawomocnie niezakończony, przechodzą w zakres działania gmin okręgowych i władz nad nimi przełożonych i załatwiane będą wedle postanowień załączonej ustawy.

Art. V.

Ordynacya wyborcza dla gmin z 12. sierpnia 1866 obowiązująca będzie i nadal.

Art. VI.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

DZIAŁ I.

§. 1.

Gmina okręgowa składa się z połączonych gmin miejscowych (miasteczka, gmin wiejskich) oraz obszarów dworskich.

Gmina okręgowa ma swoją własną nazwę.

Gmina okręgowa ma swoją siedzibę urzędu gminnego okręg.

§. 2.

Zakres działania gmin oraz obszarów dworskich połączonych w gminę okręgową określają postanowienia niniejszej ustawy w Dziale VIII. i IX.

Gmina połączona będzie odtąd nazywać się gminą miejscową.

§. 3.

Każda zmiana granic gminy okręgowej, wydzielenie poszczególnych gmin i obszarów dworskich ze związku gminy okręgowej i przywrócenie im dotychczasowej samoistności, lub też przyłączenie do innej gminy okręgowej może być dokonane jedynie na mocy ustawy krajowej.

Toż samo każda zmiana siedziby urzędu gminy okręgowej oraz nazwy gminy okręgowej.

DZIAŁ II.

Zakres działania gminy okręgowej.

§. 4.

Zakres działania gminy okręgowej jest:

- a) własny.
- b) poruczony.

Własny zakres działania gminy okręgowej.

§. 5.

Własny zakres działania, t. j. zakres, w którym gmina okręgowa z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje wogóle wszystko co bezpośrednio dotyczy interesu gminy okręgowej i w jej granicach własnymi jej siłami załatwionem i przeprowadzonym być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy okręgowej w szczególności:

a) wolny zarząd wspólnym majątkiem gminy okręgowej i załatwienie spraw, odnoszących się do związku gminy okręgowej.

- b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;
- c) staranie o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji po drogach i wodach;
- d) policja polowa;
- e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;
- f) policja zdrowia;
- g) policja nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;
- h) policyjny nadzór nad obyczajnością publiczną;
- i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy, zapobieganie żebractwu;
- k) policja ogniowa, policja budownictwa, wykonywanie przepisów porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;
- l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminy utrzymywane i na szkoły ludowe;
- m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania przez gminy wybranych;
- n) przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji.

Z wyższych względów Państwa mogą pewne czynności policyi miejscowej w pojedynczych gminach okręgowych w drodze ustawy krajowej przekazane być osobnym organom rządowym.

Nadto należą do zakresu działania gminy okręgowej wszelkie zbiorowe usiłowania i zakłady utrzymywane z funduszu gminy okręgowej zmierzające w sprawach obowiązujących ustaw do podniesienia dobrobytu, kultury krajowej, polepszenia stosunków komunikacyjnych, zdrowotnych, humanitarnych oraz oświaty ludowej w obrębie gminy okręgowej.

Poruczony zakres działania.

§. 6.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. jej obowiązki do współdziałania w sprawach publicznej administracji.

DZIAŁ III.

Reprezentacja i zwierzchność gminy okręgowej.

§. 7.

Gminę okręgową reprezentuje i zarządza nią we wszystkich jej sprawach Rada gminy okręgowej i Zwierzchność gminy okręgowej.

Rada gminy okręgowej.

§. 8.

Rada gminy okręgowej składa się:

1. z burmistrza miasteczka,
2. z wójtów wszystkich gmin wiejskich połączonych.
3. z właściciela obszaru dworskiego każdej wsi połączonej, lub też pełnomocnika współposiadaczy, lub też ich zastępcę, którym ma być z reguły przełożony obszaru dworskiego.
4. z wybranych członków Rady przez poszczególne gminy miejscowe, a to w stosunku następującym:

a) gmina miejscowa, która ma więcej niż 500 mieszkańców wybiera do Rady gminy okręgowej oprócz wójta, nadto jednego radnego.

b) gmina licząca więcej niż 750 wybiera 2

c) " " " " 1000 " 3

d) " " " " 2000 " 4

e) " " " " ponad 3000 " 5 radnych.

5. Bez wyboru wchodzi nareszcie członek gminy okręgowej, który na obszarze gminy miejscowej opłaca najmniej jedną piątą całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, jeżeli jest obywatelem państwa austriackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca albo wyłączająca wskazana w ordynacyi wyborczej dla gmin.

Nie korzysta jednak z tego prawa, kto już z tytułu pod l. 3 wykazanego, zasiada w Radzie.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej zastępca, lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inne osoby mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminy okręgowej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować kto nie jest obywatelem państwa austriackiego, nie używa własnowolności lub w myśl ordynacyi wyborczej dla gmin od prawa wybierania i obieralności do Rady gminnej jest wykluczonym lub wyłączonym.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępować.

Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminy okręgowej głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych w niniejszym paragrafie l. 4 ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór, albo korzystać z prawa przysługującego mu podług niniejszego paragrafu.

§. 9.

Do zastępowania radnych ubytych lub niemogących brać udziału w czynnościach Rady gminy okręgowej, wybrani będą równocześnie za-

stępcy, z każdej gminy najmniej jeden, a nie więcej jak połowa radnych wybranych z gminy.

Każdy posiadacz obszaru dworskiego mianuje jednego zastępcę.

§. 10.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru i obieralności zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 11.

Wstępując do Rady Gminy okręgowej składają radni i zastępcy do rąk Naczelnika gminy okręgowej przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

§. 12.

Radni i zastępcy wybierani będą na lat sześć. Ustępujący radni i zastępcy urzędować będą aż do ukonstytuowania się nowej Reprezentacyi gminy okręgowej. Ustępujący radni i zastępcy mogą być ponownie wybrani.

Wybór uzupełniający.

§. 13.

W miejsce radnego, ubywającego przed końcem peryodu wyborczego, powoła Rada gminy okręgowej do grona swego na wniosek naczelnika gminy zastępcę uprawnionego do zastępowania tego radnego, który ubył. Z pomiędzy zastępców radnych z wyboru ten będzie powołany, który przy wyborach największą ilość głosów otrzymał. W razie nierówności głosów rozstrzyga los. Jeżeli radny dłużej niż przez trzy miesiące nie może brać udziału w czynnościach Rady, powoła Rada gminy okręgowej w sposób wyżej oznaczony zastępcę na czas, przez który ów radny w czynnościach Rady gminnej okręgowej udziału brać nie może.

Gdyby jednak tylu radnych ubył, iżby liczby radnych nawet przez powołanie wszystkich uprawnionych zastępców uzupełnić nie można, będzie niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej rozpisany wybór uzupełniający radnych z wyboru.

Radni i zastępcy w wyborze uzupełniającym wybrani urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego tych radnych i zastępców, w których miejsce zostali wybrani.

Zwierzchność Gminy okręgowej.

Skład Zwierzchności gminnej.

§. 14.

Zwierzchność Gminy okręgowej składa się

- a) z Naczelnika gminy okręgowej i jego zastępcy, oraz
- b) z Wydziału gminy okręgowej.

Wydział składa się najmniej z czterech członków Wydziału a najwięcej z sześciu.

§. 15.

Naczelnika Gminy okręgowej, oraz Członków Wydziału wybiera Rada gminy okręgowej.

Członkowie Zwierzchności gminy okręgowej należą do Rady gminnej.

Zastępcę naczelnika wybiera Wydział Rady gminy okręgowej pod przewodnictwem naczelnika z pomiędzy członków Wydziału.

§. 16.

Do prawomocności wyboru naczelnika gminy okręgowej i członków Wydziału potrzebna jest obecność najmniej dwóch trzecich wójtów, właścicieli obszarów dworskich, oraz innych radnych bez wyboru.

W razie nieobecności dostatecznej liczby radnych każdej z tych kategorii lub ich zastępców prawnych, wybór musi być odroczony. Ponowne zebranie Rady gminy okręgowej, ogłoszone najmniej trzy dni przed zwołaniem Rady dla wyborów ponownych ma prawo wybierać naczelnika w komplecie Rady, którego jednak nie może być mniejszym, jak dwie trzecie ogółu wszystkich radnych.

Gdyby jednak i na tem drugim zebraniu wymagany komplet nie dał się osiągnąć, wybiera Rada w każdym komplecie.

§. 17.

Naczelnika wybiera cała Rada większością absolutną.

Członków Wydziału wybiera Rada w sposób następujący:

Jeżeli Rada wybrać ma 4 członków Wydziału, to wybierają naczelnicy gmin miejscowych (burmistrz, wójcia gminy) jednego, właściciele obszarów dworskich jednego z pomiędzy członków Rady bez różnicy.

Nadto cała Rada wybiera dwóch członków Wydziału Rady.

Jeżeli Rada wybiera 6 członków wydziału, to naczelnicy gmin miejscowych wybierają dwóch, właściciele obszarów dworskich dwóch, a cała Rada wybiera dwóch członków wydziału.

§. 18.

Wybrany na Naczelnika lub Członka Wydziału może być tylko członek Rady.

Naczelnik lub jego zastępca musi umieć czytać i pisać.

Wybór uzupełniający.

§. 19.

W razie opróżnienia posady naczelnika gminy lub członka Wydziału w ciągu okresu wyborczego, Rada gminy okręgowej dokona w jego miejsce nowego wyboru, najdalej do dnia 14. Wybrany przy wyborze uzupełniającym naczelnik gminy okręgowej, zastępca naczelnika lub członek Wydziału urzędować będzie do końca sześciolatnia swego poprzednika.

Przyrzeczenie.

§. 20.

Naczelnik gminy okręgowej, jego zastępca i członkowie wydziału winni przy objęciu urzędu w obecności delegata Wydziału powiatowego złożyć w ręce naczelnika politycznej władzy powiatowej lub jego delegata, w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż zachowają Casarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

C) Postanowienia ogólne.

Ustąpienie z posady.

§. 21.

Za przyzwoleniem Rady gminy okręgowej może naczelnik gminy, jego zastępca lub członek Wydziału, radny lub zastępca radnego urząd swój złożyć. Naczelnik gminy, zastępca naczelnika, członek Wydziału, radny lub zastępca radnego traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralność na członka Rady lub Zwierzchności gminy okręgowej była wykluczyła, lub jeżeli się do innej gminy przesiedli.

Jeżeli naczelnik gminy, zastępca naczelnika, członek wydziału radny lub zastępca radnego popadnie w śledztwo sądowe z powodu zbrodni, przekroczenia lub przestępstwa z chciwości popełnionego, lub jednego z przekroczeń w §. 501, 504, 511, 512, 515 i 516 ustawy karnej wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony zostanie, wtedy nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne lub krydalne.

Jeżeli radny lub zastępca wchodzi w stosunki prawne z gminą okręgową, jako przedsiębiorca, dostawca, lub dzierżawca, nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki ten stosunek trwa i rachunki stąd wynikłe ostatecznie załatwione nie będą.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 22.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy okręgowej, winien przyjąć wybór bądź na członka Rady gminy okręgowej, lub też zastępcę, na Naczelnika gminy okręgowej, jego zastępcę, bądź na członka Wydziału.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru lub też od dalszego sprawowania urzędu służy tylko:

- a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym;
- b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatów, zakładów i funduszków publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;
- c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;
- d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którzy przez cały jeden okres wyborczy piastowali posady w Zwierzchności gminy okręgowej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomność fizyczna, lub znacznie i trwale nadwątłone zdrowie nie dozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia corocznie, często przez dłuższy czas nie bywają w gminie okręgowej obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wybór w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy bez wyboru do Rady gminy okręgowej należą.

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjęć wybór, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminy okręgowej aż do wysokości 20 zł. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego; kara pieniężna wpływa do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich.

§. 23.

Urząd naczelnika gminy i jego zastępcy jest płatny. Urząd członka Wydziału jest honorowy.

Wszyscy członkowie Rady i Zwierzchności mają prawo do zwrotu kosztów poniesionych w wykonywaniu swego urzędu i danych sobie poleceń.

DZIAŁ IV.

O zakresie działania Rady gminnej okręgowej.

§. 24.

Rada gminy okręgowej jest w sprawach gminy władzą uchwalającą i nadzorującą.

Władza wykonawcza jej nie służy.

Rada gminy okręgowej zastępuje gminę okręgową w wykonywaniu jej praw i obowiązków, wydaje w granicach ustawami oznaczonych imieniem gminy okręgowej postanowienia obowiązujące i uchwała sposób ich wykonania. Ona jest władzą zwierzchnią gminy okręgowej we wszystkich sprawach gminy, obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

Rada gminy okręgowej obraduje i uchwała o wszystkich sprawach gminy okręgowej jej majątku, lub zakładów w granicach ustaw obowiązujących.

W szczególności należy do zakresu działania Rady gminnej okręgowej:

a) zmiana granic gminy okręgowej, wymagająca zatwierdzenia władz wyższych;

b) ustanawianie zasad zarządu, tudzież sposobu użytkowania majątku i dobra gminy okręgowej i zakładów gminy okręgowej;

c) sprawy należące do zwyczajnego zarządu majątkiem, które Rada gminy okręgowej osobną uchwałą sobie zastrzegła (§. 31.)

d) nabywanie lub pozbywanie nieruchomości lub praw, według ustaw za nieruchomości uważanych, obciążanie majątku gminy okręgowej, zaciąganie pożyczek i lokowanie kapitałów;

e) stawianie kosztem gminy nowych budowli, przekształcanie lub znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa, nakładem gminy wykonać się mające;

f) zaprowadzenie nowych zakładów gminy okręgowej, lub zwinięcie istniejących;

g) zawieranie, rozwiązywanie, zmiany kontraktów najmu i dzierżaw;

h) uchwalanie budżetu rocznego, wydatków budżetem nieprzewidzianych i kredytów dodatkowych, przyzwalanie na przenoszenie uchwalonych kredytów z jednej rubryki do drugiej, uchwalanie wszelkich zmian w budżecie, staranie się o pokrycie niedoboru, uchwalanie dodatków do podatków, opłat, prestacyj i usług, i oznaczanie dziennych cen takich prestacyj i robót;

i) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

k) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich, zatwierdzanie ugód spór umarzających, ustanawianie zastępców prawnych;

l) zatwierdzanie wyników wszelkich licytacji;

m) wybór naczelnika gminy okręgowej i członków Wydziału;

n) uchwalanie etatu i płac urzędników i służb gminnych, jako też instrukcyj służbowych i statutu emerytalnego dla tychże;

o) wyznaczanie wynagrodzenia dla naczelnika gminy okręgowej i jego zastępcy;

p) wymiar emerytury dla urzędników gminy okręgowej na wniosek naczelnika gminy;

q) nadzór i kontrola nad czynnościami Zwierzchności gminy okręg.;

r) wykonywanie służącego gminie prawa patronatu lub prezentowania, rozdawania miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając prawom na różnicy wyznań opartym;

s) wybór mężów zaufania do jednania stron;

t) uchwalanie regulaminów dla własnych czynności;

u) udzielanie zdania swego władzom wyższym na ich żądanie;

w) rozstrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom naczelnika gminy okręgowej i wydziału.

Zwyczajny zarząd majątkiem gminy okręgowej.

§. 25.

Zwyczajny zarząd majątkiem nie należy do zakresu działania Rady gminy okręgowej, lecz Rada może poszczególne sprawy tego zarządu, na wniosek lub po wysłuchaniu Zwierzchności gminy okręgowej swojej uchwale zastrzedz.

Ustanawianie służby.

§. 26.

Rada gminy okręgowej winna przydać Naczelnikowi gminy służbę potrzebną do załatwienia czynności, wpływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i ich zaopatrzeniu.

Uchwały te poda naczelnik gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego do wiadomości Wydziału krajowego.

Gdyby Rada gminy okręgowej się wzbraniała uchwalić etat urzędników i sług, lub gdyby się okazało, że uchwalony przez Radę gminy okręgowej etat nie wystarcza do należytego załatwienia czynności własnego i poruczonego zakresu działania, a Rada gminy okręgowej mimo wezwania wskazanych jej braków nie uzupełniła, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem orzec może, jakiej kategorii urzędników i w jakiej liczbie gmina ma ustanowić i opłacać.

Nadzorowanie Zwierzchności gminy okręgowej.

§. 27.

Rada gminy okręgowej ma prawo i obowiązek urządowanie Zwierzchności gminy okręgowej ciągle nadzorować. Nadzór ten wykonywa Rada gminy okręgowej za pomocą jednej lub kilku komisyj z grona swego wybranych, które obowiązane będą o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości lub wadliwości w urządowaniu Zwierzchności gminy okręgowej bezzwłocznie Radę gminy okręgowej zawiadomić i poczynić wnioski o usunięcie złego, zaś po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminy okręgowej sprawozdanie o swoich czynnościach z wnioskami, jakie uznają za stosowne.

Skoro Rada gminy okręgowej przekona się o nieprawidłowościach lub wadliwościach, winna się postarać o bezzwłoczne ich usunięcie, a gdyby to nie odniosło skutku, donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Dla komisyj kontrolujących uchwali Rada gminy okręgowej osobne instrukcje i przedłoży je Wydziałowi powiatowemu do wiadomości.

Naczelnik gminy okręgowej winien najdalej do dni 30 po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Wydziałowi powiatowemu odpisy sprawozdań komisyj kontrolujących w ubiegłym roku, jakoteż odpis uchwał Rady gminy okręgowej na podstawie tych sprawozdań zapadłych, lub donieść w tym terminie o zachodzących przeszkodach.

Rada gminy okręgowej może także ustanowić osobne komisye do nadzorowania przedsiębiorstw gminy okręgowej, tudzież do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj Rada gminy okręgowej powołać może mężów zaufania z poza grona swego.

Ani komisya kontrolująca, ani specjalne komisye w myśl niniejszego paragrafu ustanowione, władzy wykonawczej nie mają, a zatem ani

same nie zarządzić, ani Zwierzchności gminy okręgowej poleceń wydawać nie mogą.

Rewizya kasy.

§ 28.

Rada gminy okręgowej winna wybrać osobną komisję, której obowiązkiem będzie przynajmniej cztery razy do roku przedsięwziąć rewizję kasy gminnej i kas zakładów i funduszków pod zarządem gminy zostających i o każdej rewizji Radzie gminy okręg. zdać sprawę na ręce naczelnika gminy, który odpis każdego sprawozdania do dni 8. Wydziałowi powiatowemu ma przedłożyć.

Jeżeli członkowie komisji szkontrującej obowiązkom w niniejszym paragrafie na nich włożonym zadość nie uczynią, może Wydział powiatowy przeprowadzić szkontro kasy na koszt gminy. Oprócz tego winien Wydział powiatowy od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie szkontrować.

Sprawy policji miejscowej.

§. 29.

O ile sprawowanie policji miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada gminy okręgowej w granicach nstaw wydawać obowiązujące w obrębie gminy przepisy co do policji miejscowej i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną aż do wysokości 30 zł. lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do dni 10.

Uchwały takie Rada gminy okręgowej powziąć może tylko na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy.

§. 30.

Rada gminy okręgowej winna uchwalać środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urzędzeń policji miejscowej i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbania w tej mierze, pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność gminy okręgowej.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez gminę obowiązków względem policji miejscowej na niej ciężących, winna gmina okręg. poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązana jest gmina wynagrodzić szkodę wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był schwytanym a na gminie ciążyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się pomiędzy gminą a poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Zaopatrywnie ubogich.

§. 31.

Rada gminy okręgowej ma czuwać nad tem, aby ubodzy przynależni do gmin miejscowych (§. 106.) według ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i oznaczy sposób ich użycia.

Udzielanie zdania.

§. 32.

Na żądanie władz rządowych lub autonomicznych winna Rada gminy okręgowej udzielać im swojego zdania.

Rozstrzyganie zażeń.

§. 33.

Rada gminy okręg. rozstrzyga zażenia przeciw rozporządzeniom w sprawach tyczących się majątku Zwierzchności gminy okręgowej lub zakładów gminnych, niemniej w tych sprawach, w których naczelnik gminy tylko uchwały Rady gminy okręgowej wykonywa. Zażalenie ma być wnoszone w ciągu 14-dniowego nieprzekraczalnego terminu od dnia ogłoszenia lub doręczenia rozporządzenia do Zwierzchności gminy okręgowej, która je przedłoży Radzie gminy okręgowej.

We wszystkich innych sprawach własnego zakresu działania rozstrzyganie rekursów przeciw postanowieniom naczelnika gminy i orzeczeniu Wydziału gminy okręgowej należy do Wydziału powiatowego, zaś w sprawach poruczonego zakresu działania do politycznej władzy powiatowej.

Regulamin.

§. 34.

Wydział krajowy wyda regulamin dla czynności Rad gmin okręgowych, tudzież instrukcję dla czynności Zwierzchności gmin okręgowych, we własnym zakresie działania, uwzględniając różnice potrzeb i stosunków zachodzących między gminami większemi i mniejszemi.

Rada gminy okręgowej może jednak uchwalić inny regulamin dla własnych czynności i instrukcję dla swej Zwierzchności gminy okręgowej co do spraw własnego zakresu działania i swojej kasy gminnej, winna jednak regulamin dla własnych czynności i instrukcję dla Zwierzchności okręgowej przedłożyć za pośrednictwem Wydziału powiatowego Wydziałowi krajowemu do wiadomości.

Instrukcja dla kasy gminy okręgowej przez Radę gminną uchwalona, wymaga zatwierdzenia przez Wydział krajowy.

Dopóki Rada gminy okręg. nie uchwali i nie przedłoży Wydziałowi krajowemu osobnego regulaminu dla swoich czynności i osobnej instrukcji dla Zwierzchności gminnej, obowiązować będą regulamin i instrukcja przez Wydział krajowy wydana.

Instrukcja dla kasy gminy okręg. przez Wydział krajowy wydana obowiązywać będzie tak długo, dopóki uchwalona przez Radę gminną osobna instrukcja dla swej kasy, nie uzyska zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady gminy okręgowej.

§. 35.

Rada gminy okręg. zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej zaś raz na miesiąc. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie. Każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik g. o. musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, polityczna władza powiatowa albo też Wydział krajowy lub powiatowy.

O nastąpić mającemu posiedzeniu naczelnik gminy w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych radnych.

Komplet do uchwał.

§. 36.

Rada gminy okręg. nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną.

Do uchwały ustanawiającej budżet, jakoteż do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebna jest obecność dwóch trzecich radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy najdalej do trzech dni zwołać Radę powtórnie i zarazem wezwać zastępców.

Na każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swej nieobecności, winien naczelnik gminy nałożyć karę pieniężną aż do 10 zł.

Przeciw takiemu orzeczeniu służy odwołanie się do Wydziału krajowego.

Grzywnę tę ściągnie naczelnik gminy. Radnego lub zastępcę, który bez usprawiedliwienia się na trzech po sobie następujących posiedzeniach się nie jawi, może Rada gminy okręg. na czas oznaczony, lub też na cały w toku będący peryod wyborezy od udziału w obradach i uchwałach Rady wykluczyć. Przeciw tej uchwale służy wykluczonemu rekurs do Wydziału powiatowego w terminie dni 14, licząc od dnia doręczenia mu zawiadomienia o dotychczasowej uchwale Rady gminnej.

Przeszkody uczestnictwa w obradach.

§. 37.

Członek Zwierzchności gminy okręg. lub Rady gminy okręgowej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały

dotyczy jego urzędowania, jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych; winien jednak na żądanie Rady gminnej okręgowej stawić się dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 38.

Członkowie Zwierzchności gminy okręgowej są obowiązani być obecnymi na każdym posiedzeniu Rady i mogą w każdym czasie głos zabrać. W głosowaniu przy sprawdzeniu rachunków i udzieleniu Zwierzchności gminnej absolutorium nigdy udziału brać nie mogą.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 39.

Na posiedzeniach Rady gminy okręgowej przewodniczy naczelnik gminy, a w razie przeszkody jego zastępca. Każde posiedzenie odbyte z pominięciem tego przepisu jest nieważne. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę, zagaja i zamyka posiedzenie, układa porządek dzienny, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Sekretarz Rady.

§. 40.

Rada gminy okręgowej wybiera sekretarza swego bądź z grona swego, bądź z pomiędzy urzędników gminy.

Warunki ważności uchwał.

§. 41.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. W innych wypadkach przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wyborów. Głosowanie odbywa się jawnie; wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 42.

Posiedzenia Rady odbywają się w lokalu urzędowym publicznie, wyjątkowo jednak może Rada uchwalić tajne posiedzenie. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad jest budżet lub zamknięcia rachunków, w każdym razie będą publiczne.

Gdyby publiczność mieszała się do obrad lub w inny sposób przeszkadzała obradom, przewodniczący ma prawo i obowiązek po poprzednim bezskutecznym napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

Protokół posiedzenia.

§. 43.

Z każdego posiedzenia spisany będzie w księdze na to przeznaczony protokół, obejmujący nazwiska radnych, wnioski na posiedzeniu czynione i zapadłe uchwały. Protokół ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch obecnych na posiedzeniu radnych i sekretarza.

Każdemu członkowi gminy okręgowej wolno przeglądać protokoły.

DZIAŁ V.

O zakresie działania Zwierzchności gminy okręgowej.

§. 44.

Naczelnik gminy okręgowej w sprawach gminy jest organem zarządzającym i wykonawczym.

W razie przeszkody zastępuje naczelnika gminy okręgowej jego zastępca, tego zaś jeden z członków Wydziału. Rada gminy okręgowej na początku każdego roku oznaczy, który członek Wydziału w razie przeszkody zastępcy, ma zastępować naczelnika.

§. 45.

Do zakresu działania naczelnika gminy okręgowej należy w szczególności:

- a) przewodniczenie w Radzie gminy okręgowej i przygotowanie wniosków do uchwał Rady;
- b) wykonywanie ustaw i rozporządzeń we własny zakres działania gminy wchodzących;
- c) wykonywanie wszelkich uchwał i zarządzeń Rady gminy okręgowej;
- d) kierownictwo urzędem gminnym, nadzór nad urzędnikami i sługami;
- e) wykonywanie polityki miejscowej, o ile to nie jest zastrzeżone dla Wydziału Rady;
- f) zarządzanie w razach nagłych, za następnem usprawiedliwieniem w obec Rady gminy okręgowej;
- g) przedstawianie do mianowania i oddalania urzędników gminy i wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami i sługami;
- h) zarząd majątkiem, dobrem i dochodami gminy okręgowej, zakładów i funduszków gminnych, lub pod zarządem gminy zostających;
- i) prowadzenie kasowości i rachunkowości gminy okręgowej;
- j) wykonywanie wszelkich spraw poruczonego zakresu działania.

§. 46.

Naczelnik gminy okręgowej reprezentuje gminę okręgową na zewnątrz.

Dokumenty, mocą których gmina okręgowa przyjmuje zobowiązania względem osób trzecich, muszą być podpisane przez naczelnika gminy i jednego członka Wydziału.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi być nadto podpisanym przez dwóch radnych i powoływać się na to przyzwolenie lub zatwierdzenie. W każdym razie dokument wydany imieniem gminy musi być zaopatrzone pieczęcią gminną.

Wydział Rady gminnej okręgowej.

§. 47.

Członkowie Wydziału dodani są naczelnikowi gminy okręgowej dla pomocy w urzędowaniu.

Członkowie Wydziału pod przewodnictwem naczelnika stanowią Wydział Rady gminy okręgowej któremu jest poruczone *a*) całe orzecznictwo w sprawach policyjno-karnych, oraz *b*) sprawowanie Sądów rozjemczych.

Sprawowanie policyi miejscowej.

§. 48.

Sprawowanie policyi miejscowej należy do naczelnika gminy okręgowej, z wyjątkiem w §. 47. lit. *a*) i §. 50. wymienionym.

Nadto ustaje ten obowiązek co do poszczególnych czynności, jeżeli są przekazane w drodze ustawy krajowej organom rządowym.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p. naczelnik gminy okręgowej ma prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy okręgowej a nawet i obcych. Gdyby środki policyi miejscowej nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak np. w razie epidemii) lub gdyby własne siły gminy okręgowej nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, naczelnik gminy okręgowej winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną władzę powiatową.

Zagrażanie karami.

§. 49.

Naczelnik gminy okręgowej ma wyjątkowo prawo zagrażania karą pieniężną do 10 zł. lub w razie niemożności jej uiszczenia karą aresztu do dwóch dni, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policyi miejscowej niedopuszczającego zwłoki.

Wykonywanie władzy karnej.

Wydział gminy okręgowej jako sąd policyjno-karny.

§. 50.

O ile w ustawach i przepisach które dotyczą policyi miejscowej, należącej do zakresu działania gminy okręgowej, wyrażoną jest sankcja

karna i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej służy prawo orzekania kar za takie przekroczenia naczelnikowi gminy okręgowej a względnie jego zastępcy tylko kolegialnie razem z dwoma członkami Wydziału gminy okręgowej.

Dla prawomocności orzeczeń potrzeba, ażeby jeden z członków wydziału zasiadających w sądzie był wybranym w sposób w §. 8. przewidziany (przez przedstawicieli obszarów dworskich).

Celem wykonywania orzecznictwa w sprawach policyi miejscowej odbywać będzie Wydział Rady okręgowej pod przewodnictwem naczelnika gminy okręgowej sądy, co najmniej raz na dwa tygodnie. Do prawomocności orzeczeń potrzebną jest obecność najmniej dwóch członków Wydziału.

W ten sposób mają być także orzekane kary oznaczone przez Radę gminy okręgowej (§. 29).

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia kary aresztu mogą być orzekane.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisywane.

§. 51.

Od orzeczeń wydanych według §. 50. odwołać się można do politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie albo członków Sejmu krajowego, natenczas winien naczelnik gminy okręgowej przedłożyć to orzeczenie politycznej władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i potwierdzenia.

Przeznaczenie kar.

§. 52.

Kary pieniężne, orzeczone podług §. 50. wpływają do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich gminy.

Sąd rozjemczy — jednanie stron.

§. 53.

Wydział gminy okręgowej pod przewodnictwem naczelnika lub jego zastępcy, w komplecie dwóch członków spełnia czynności sądu rozjemczego w gminie okręgowej (ust. z 6. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 13). Na ten cel przeznaczony będzie najmniej jeden dzień na dwa tygodnie.

Do prawomocności uchwał są potrzebne warunki w §. 50. przewidziane.

Przedstawienie urzędników do mianowania i przeniesienia w stan spoczynku.

§. 54.

Na podstawie etatu przez Radę gminy okręgowej uchwalonego lub na podstawie orzeczenia Wydziału krajowego w myśl ostatniego ustępu §. 26. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydanego, naczelnik gminy

okręgowej przedstawia Radzie gminy okręgowej urzędników gminy do mianowania. Mianowani urzędnicy posiadać muszą przepisaną kwalifikację.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, jakie kwalifikacje dla każdej kategorii posad są potrzebne z uwzględnieniem różnicy potrzeb i stosunków gmin większych a mniejszych, z pozostawieniem odpowiedniego czasu przejściowego.

Naczelnik gminy okręgowej przedstawia Radzie gminy okręgowej wnioski o przeniesienie urzędników w stan spoczynku i wymierzenie emerytury dla nich.

Naczelnik gminy okręgowej mianuje i oddala sługi gminne i przedstawia Radzie gminy okręgowej wnioski co do ich zabezpieczenia.

Śledztwa dyscyplinarne.

§. 55.

Naczelnik gminy okręgowej wdraża i przeprowadza śledztwa dyscyplinarne przeciw urzędnikom i sługom gminnym i orzeka o karach dyscyplinarnych.

Naczelnik może w drodze dyscyplinarnej urzędnika suspendować. Oddalenie urzędnika ze służby w drodze dyscyplinarnej nastąpić może tylko za uchwałą Rady gminy okręgowej.

Orzeczenie dyscyplinarne przeciw rachmistrzowi, kasyerowi i kontrolorowi tylko Rada gminy okręgowej po wysłuchaniu naczelnika gminy okręgowej wydawać może.

Zarząd majątkiem.

§. 56.

Naczelnik gminy okręgowej zarządza majątkiem gminy okręgowej, kieruje przedsiębiorstwami gminy, czuwa nad ich wykonaniem i załatwia sprawy ubogich według ustaw.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminy okręgowej i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowy innych nie zawiera postanowień.

W szczególności winien naczelnik gminy okręgowej starać się o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy okręgowej, zakładów i funduszków gminnych lub pod zarządem gminy okręgowej zostających, tudzież wszelkich czynnych zaległości. Gdyby naczelnik obowiązku tego należycie nie wypełniał, a Rada gminy okręgowej pomimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego temubym nie zaradziła, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze właściwej puszukiwać będzie.

Przepis ten odnosi się także do pretensyj gminy okręgowej, któreby jej z mocy §§. 63—65. do członków Zwierzchności gminnej przysługiwały.

Kolaudacje.

§. 57.

Naczelnik gminy okr. zarządza wszelkie roboty i dostawy dla gminy, rozpisuje i przeprowadza licytacje, odbiera i kolauduje wykonane roboty lub dostawy. Do każdego odbioru i do każdej kolaudacji winien naczelnik gminy zawiązać komisję kontrolującą Rady gminy okr. a to w takim czasie, aby komisya czynność tę ze swej strony nadzorować mogła.

Komisye.

§. 58.

Rada gminy okręgowej może na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy okręgowej uchwalić, aby sprawowanie poszczególnych czynności ogólnego zarządu gminy okręgowej lub policyi miejscowej powierzone zostało osobnym komisjom.

Każda taka komisya składa się z jednego członka Zwierzchności gminnej, jako przewodniczącego i kilku członków przez Rady gminy okręgowej z jej grona lub z poza jej grona wybranych.

Dla takich komisyj winna Rada gminna uchwalić osobne instrukcje.

Komisye te podlegają naczelnikowi gminy okręgowej i polecenie jego wykonywać ściśle są obowiązane.

Dobrowolne licytacje.

§. 59.

Naczelnik gminy okręgowej zezwala na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji i czuwa nad zachowaniem i ściśłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Kasowość i rachunkowość.

§. 60.

Naczelnik gminy okręgowej jest odpowiedzialny za należyte prowadzenie kasowości i rachunkowości, jest przeto obowiązany kasę przynajmniej raz na miesiąc szkontować.

Poruczony zakres działania.

§. 61.

Naczelnik gminy okręgowej załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie okręgowej, naczelnik winien zastosować się w tym względzie do uchwały Rady gminy okręgowej.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdyby uchwała Rady bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być osiągnięta, może naczelnik gminy okręgowej działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady gminy okręgowej.

Rząd może polecić na swój koszt załatwienie spraw, należących do poruczonego zakresu działania w całości lub części organom własnym.

Wstrzymanie wykonania uchwał.

§. 62.

Jeżeli naczelnik gminy okręgowej sądzi, że uchwała przez Radę gminy okręgowej powzięta, narusza ustawę, przekracza zakres działania Rady lub jest szkodliwą interesom gminy okręgowej, winien wstrzymać wykonanie takiej uchwały i najdalej do trzech dni po jej powzięciu odnieść się do wyższej władzy o rozstrzygnięcie, czy uchwała wykonaną być ma, czy nie.

Orzeczenie to należy do politycznej władzy powiatowej, jeżeli naczelnik sądzi, że uchwała narusza ustawę lub przekracza zakres działania gminy okręgowej, zaś do Wydziału powiatowego, jeżeli sądzi, że uchwała jest szkodliwą interesom gminy okręgowej.

Władza wyższa winna wydawać swoje orzeczenie w ciągu dni ośmiu, a jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, polityczna władza powiatowa zawiadomi o swoim orzeczeniu Wydział powiatowy.

Orzeczenie tych władz jest dla naczelnika gminy okręgowej stanowczem i nie służy mu prawo wyższego odwołania się.

Rada gminy okręgowej ma jednak prawo wnieść rekurs od takiego orzeczenia do Namiestnictwa a względnie do Wydziału krajowego w terminie 14-dniowym.

O wstrzymaniu wykonania uchwał naczelnik ma Radę gminną okręgową na najbliższem posiedzeniu zawiadomić. Jeżeli naczelnik gminy nie przedłoży władzy wyższej w terminie 3 dniowym uchwały wstrzymanej do rozstrzygnięcia, uchwała ta staje się prawomocną i bezzwłocznie wykonaną być musi, o ile nie zachodzi wypadek w §. 104 przewidziany.

Opowiedzialność naczelnika gminy okręgowej.

§. 63.

Naczelnik gminy okręgowej jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie okręgowej. Od tej odpowiedzialności uwolnić naczelnika gminy okręgowej może ustanowienie komisyj dla poszczególnych spraw (§. 58).

Co do poruczonego zakresu jest on odpowiedzialnym Rządowi.

Pretensje gminy co do wynagrodzenia szkód pochodzące, z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

§. 64.

Jeżeli zastępca naczelnika gminy okręgowej lub jeden z członków Wydziału powołanym zostaje do zastępowania naczelnika gminy, względnie jego zastępcy, natenczas zastępca naczelnika gminy okręgowej, względnie

członek Wydziału, wchodzi we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i są odpowiedzialnymi za swoje czynności urzędowe tak samo jak naczelnik gminy okręgowej.

§. 65.

Członkowie Wydziału dodani są naczelnikowi gminy okręgowej dla pomocy w urzędowaniu. Winni naczelnika wspierać w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Każdy członek Wydziału odpowiedzialny jest gminie za zaniechanie lub nienależyte wykonanie czynności przez ustawę niniejszą w ogóle, przez naczelnika gminy lub przez Radę gminy okręgowej w szczególności mu poruczonych.

Pretensyi gminy okręgowej do wynagrodzenia szkód z odpowiedzialności tym paragrafem oznaczone, mają być dochodzone zwykłą drogą prawa.

Delegaci.

§. 66.

Celem wykonywania zakresu działania gminy okręgowej na obszarze poszczególnych gmin miejscowych i obszarów dworskich połączonych w gminę okręgową, mogą być przez Zwierzchość gminy okręgowej powoływani przede wszystkim naczelnicy gmin miejscowych, względnie przełożeni obszarów dworskich.

DZIAŁ V.

O gospodarstwie gminnem gminy okręgowej i nakładaniu ciężarów na gminy okręgowe.

Inwentarz majątku.

§. 67.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, gminy okręgowej i jej zakładów winna być utrzymywana w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisany w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszej ustawy. Każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniiona.

Każdemu członkowi gminy okręgowej wolno jest przejrzeć inwentarz.

Zakładanie i utrzymywanie inwentarza należy do naczelnika gminy okręgowej, który także starać się ma o wpisanie do ksiąg hipotecznych wszystkich praw gminy względem nieruchomości. Pierwszy inwentarz przedłożony będzie Radzie gminy okręgowej do zatwierdzenia, a dwa odpisy zatwierdzonego inwentarza przedłoży naczelnik gminy Wydziałowi powiatowemu, który jeden z tych odpisów przesła Wydziałowi krajowemu.

O zmianach inwentarza uwiadomi naczelnik gminy okr. w 2 miesiące po upływie każdego roku Radę gminy okręgowej i Wydział powiatowy, który o tem doniesie Wydziałowi krajowemu.

Utrzymywanie majątku zakładowego.

§. 68.

Zakładowy majątek gminy okręgowej i jej zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Użytkowanie majątku gminy okręgowej.

§. 69.

Majątek gminy okręgowej i jej zakładów ma być w ten sposób administrowany, aby przyniósł ile możności największy stały dochód. Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku zakładowego przyłączyć.

Rok administracyjny.

§. 70.

Rok administracyjny gminy okręgowej zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 71.

Naczelnik gminy okręgowej winien corocznie ułożyć budżet gminy okręgowej i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć go Radzie gminy okręgowej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rada gminy okręgowej ma budżet uchwalić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy okręgowej, funduszków i zakładów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających winien naczelnik gminy najpóźniej w miesiąc po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej okręgowej, która obowiązana jest rachunki najdalej do dwóch miesięcy po ich przedłożeniu rozpoznać i załatwić.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzania przez członków gminy okręgowej, których spostrzeżenia przy rozpoznaniu budżetu i rachunków wzięte będą pod rozwagę.

Gdyby Rada gminna okręgowa nie wstawiła w swój budżet należności, którą gmina uścić jest obowiązana bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należności w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 72.

O dniu, w którym projekt budżetu i rachunki roczne Radzie gminy okręgowej przedłożone zostały, zawiadomi naczelnik gminy okręgowej Wydział powiatowy.

Uchwalony przez Radę budżet i sprawdzone przez nią rachunki przedłożyć należy w dwóch odpisach Wydziałowi Rady powiatowej, który jeden odpis przedłoży Wydziałowi krajowemu.

§. 73.

Do sprawdzenia rachunków w §. 71. wymienionych Rada gminy okręgowej wybrać ma komisję, która sprawozdanie i wnioski swoje Radzie najdalej do 6 tygodni przedłożyć ma.

Jeżeli komisya obowiązkom na nią w niniejszym paragrafie włożonym w oznaczonym tu terminie zadość nie uczyni i zwłoki należycie nie usprawiedliwi, zarządzi Wydział powiatowy wybór innej komisji, wyznaczając nowy termin do sprawdzenia i załatwienia rachunków.

Gdyby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub gdyby Wydział powiatowy się przekonał, że rachunki nie są należycie sprawdzone, Wydział powiatowy z ramienia swego zarządzi sprawdzenie rachunków na koszt gminy okręgowej.

Od takiego rozporządzenia Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego.

§. 74.

W zarządzie gminy okręgowej i przy zawiadywaniu jej majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. — Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a we właściwej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 75.

Wydatki na cele gminy okręgowej mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy okręgowej.

Z majątku osobnego.

§. 76.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

Wydatki odrębne.

§. 77.

Wydatki dotyczące wyłącznie interesu jednej gminy miejscowej,

lub wyłącznie jednego obszaru dworskiego mają być ponoszone przez tę gminę lub ten obszar dworski.

Wydatki, dotyczące tylko interesu pewnych klas mieszkańców lub posiadaczy gruntów lub domów, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacje.

§. 78.

O ile dochody w §. 76. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminy okręgowej, może Rada gminna okręgowa nakładać:

- a) dodatki do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego;
- b) inne opłaty nie należące do kategorii dodatków do podatków;
- c) posługi i roboty na cele gminy okręgowej.

a) Dodatki do podatków.

§. 79.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj nakładane na wszystkie w gminie okręgowej przypisane podatki bezpośrednie, a to na wszystkie równo, to jest podług tej samej stopy procentowej. Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy okręgowej, na wszystkich opłacających podatki bezpośrednie w gminie czy na obszarze dworskim. Wyjątki od tych przepisów objęte są §. 83. i 89.

§. 80.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumpcję w obrębie gminy okręgowej, nie można nim obciążać produkcji i obrótu handlowego.

§. 81.

Do nałożenia dodatków przenoszących 20% do 50% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Przyzwolenie to potrzebnem jest nawet do nałożenia dodatków przenoszących 5% podatków bezpośrednich, jeżeli tego wymaga jeder z członków należących do Rady gminy okręgowej zasiadających w Radzie z tytułu w §. 8. pod liczbą 3 lub 5 wymienionego.

Żądanie to musi jednak być wniesione do Rady gminnej okręgowej na tem posiedzeniu, na którym dodatek uchwalony został, lub do Zwierzchności gminy okręgowej najpóźniej w ciągu 8 dni po tem posiedzeniu.

Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, przenoszących 50% do 100, potrzebnem jest zezwolenie

Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa. Takie zezwolenie udzielone być może tylko na lat pięć.

Gdyby porozumienie między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem do najbliższej sesji sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli lat pięć lub przenoszące 100% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko ustawą krajową.

b) Inne opłaty.

§. 82.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategorii dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebną jest ustawa krajowa.

Zezwolenie na dalszy pobór tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu, jak dotycząca ustawa dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedyncze przez Reprezentację gminy okręgowej w zakresie jej kompetencji udzielone uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminy okręgowej i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborców tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

c) Posługi i roboty.

§. 83.

Za uchwałą Rady gminy okręgowej mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągle jak i ręczne.

Rada winna rok rocznie na następujący rok administracyjny oznaczyć cenę dziennych posług i robót.

Posługi będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki wskazane w §. 48, wolno jest każdemu wymagane od niego posługi lub roboty albo osobiście albo przez zdolnego zastępcę wykonać albo też wykupić się od nich, składając do kasy gminy okręgowej ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 84.

Do opłacania dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatu, gminy okręgowej i gmin miejscowych, zakładów krajowych, powiatowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jako też wdowy i sieroty tych osób co do ich płac służbowych i pochodzących ze stanu służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów.

b) pasterze dusz dodatków co do ich kongrui.

§. 85.

Do zakładu dodatków na podatki bezpośrednio podług rozmaitej stopy procentowej potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

Ogłoszenie uchwał dotyczących prestacyj.

§. 86.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi musi być w gminie okręg. ogłoszona. Jeżeli taka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno naten czas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasięgnięciu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

Pobór prestacyj.

§. 87.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Tylko dodatki do podatku konsumcyjnego mogą być na żądanie gminy razem z podatkiem rządowym lub samoistnie przez gminę pobierane.

Inne należitości pieniężne na cele gminy okręgowej nałożone na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminy okręgowej, niemniej kary pieniężne orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany nie wykupiwszy się z posługi lub roboty, wzbrania się jej wykonać, naczelnik gminy okręgowej poleci wykonanie takiej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego i ściągnie wydaną kwotę w sposób przepisany dla ściągania innych należitości pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. 48. mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencyje.

§. 88.

Konkurencyje do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencyje do pewnych potrzeb, oparte na specjalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

DZIAŁ VII.

O nadzercze nad gminami okręgowemi.

§. 89.

Rada powiatowa a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek gmin okręgowych i zakładów gmin okręgowych nie zostały uszczuplone.

Sejm a w jego zastępstwie Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku gmin okręgowych i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Rady gminy okręgowej i Zwierzchności gminy okręgowej albo za pośrednictwem Wydziału powiatowego, albo też bezpośrednio, może również i przez delegowanie komisji zarządzić dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie uchwał przez Radę powiatową.

§. 90.

Do spraw, w których uchwały Rady gminy okręgowej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §. 85 także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku gminy okręgowej albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy okręgowej a względnie jej zakładów;

c) nabytki i przedsiębiorstwa nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę, lub obciążyć gminę okręgową prestacyami;

d) wdzierżawianie na dłuższy czas, niż na lat sześć lub w inny sposób, niż przez publiczną licytację najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy w części lub w całości i w ogóle opuszczanie i odpisywanie wierzytelności i pretenzji gminy okręgowej.

§. 91.

Uchwały Rady gminy okręgowej do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swoim zdaniem przez wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§. 92.

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminy okręgowej i Zwierzchności gminy okręgowej we wszystkich sprawach własnego zakresu działania.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs wnoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Każdy rekurs ma być wnoszonym na ręce naczelnika gminy okręgowej w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały lub zawiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminy okręgowej.

§. 93.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy pojedynczym członkom Zwierzchności gminy okręgowej dawać upomnienia i nakładać kary pieniężne do wysokości 20 zł.

Kary te wpływają do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminy okręgowej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszonym w urzędowaniu przez polityczną władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz orzeka polityczna władza krajowa, za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonym śledztwie dyscyplinarnem może polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu nieprzekraczający lat trzech uznać niezdolnym do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminy okręgowej uznany winnym, ponosi kosztą dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminy okręgowej w tym celu, aby go znieśli do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasów urzędowania jego.

Mianowanie zastępcy dla gminy okręgowej.

§. 94.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą okręgową a pewną klasą członków gminy lub pojedynczymi jej członkami Rada gminy okręgowej ze względu na prywatny interes radnych nie byłaby bezstronna, Wydział powiatowy starać się będzie spowodować dobrowolną ugodę, gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i wstrzymania uchwał.

§. 95.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami okręgowymi w tym kierunku, aby swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna władza powiatowa. W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady gminy okręgowej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminy okręgowej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 96.

Polityczna władza powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały powziętej przez Radę gminy okręgowej, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu nakazowi służy rekurs do politycznej władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy okręgowej, winna polityczna władza powiatowa o wydanym zakazie uwiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

§. 97.

Polityczna władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw zarządzeniom naczelnika gminy okręgowej, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminy okręgowej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wnoszony do politycznej władzy powiatowej.

Środki zaradcze na koszt gminy okręgowej.

§. 98.

Jeżeli Rada gminy okręgowej zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciężących, polityczna władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy okręgowej zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy okręgowej, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna władza powiatowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 99.

Polityczna władza powiatowa ma prawo nałożyć na naczelnika gminy okręgowej lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego

swe obowiązki, w sprawach poruczonego zakresu działania karę aż do 20 zł. w. a.

Kara ta wpływa do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich gminy okręgowej.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione naczelnikowi gminy okręg. bez narażenia dobra publicznego i jeżeli Rada gminy okręgowej na wezwanie temu nie zaradzi, może polityczna władza powiatowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie jak i wrazach wskazanych w §. 98. należy postępować z wszelką możliwą oględnością, tak aby gmina okręgowa więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

Rozwiązanie Rady gminnej okręgowej.

§. 100.

Namiestnik może Radę gminy okręgowej rozwiązać. Gminie okręgowej służy rekurs do właściwego Ministerstwa.

Rekurs taki musi być podpisany przez naczelnika gminy okręgowej lub przynajmniej przez jedną trzecią część członków rozwiązanej Rady gminy okręgowej.

Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór. Tymczasowy zarząd może być poruczony naczelnikowi z przydanymi mężami zaufania, których c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wyznaczy.

Jeżeli ze strony c. k. Namiestnictwa lub Wydziału krajowego podniesiony został zarzut przeciw powierzeniu tymczasowego zarządu naczelnikowi gminy, natenczas Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zarządzi, co potrzeba dla tymczasowego załatwienia spraw bieżących.

DZIAŁ VIII.

Gmina miejscowa.

§. 101.

Osada, (miasteczko, wieś) mająca obecnie własny Zarząd gminy stanowi gminę miejscową.

Do zmiany granic gminy miejscowej potrzeba przyzwolenia Rady powiatowej, które udzielone być może tylko za poprzednim oświadczeniem politycznej Władzy krajowej, iż przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

§. 102.

Dotychczasowym gminom miejskim i wiejskim, jeżeli zostaną policzone w okręgi gminne pozostaje odtąd jako gminom miejscowym następujący zakres działania:

- a) załatwianie spraw odnoszących się do związku gminy miejscowej;
- b) wolny zarząd majątkiem i dobrem gminy;
- c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów;
- d) staranie się o zakładanie i utrzymywanie szkół ludowych;
- e) wykonywanie obowiązków z mocy innych ustaw na gminie miejscowej ciążących.

O członkach gminy miejscowej.

Członkowie gminy miejscowej i obcy.

§. 103.

Członkowie gminy są:

- a) przynależni do gminy, t. j. osoby mające w gminie prawo przynależności;
- b) uczestnicy, tj. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy także korporacje, stowarzyszenia, zakłady i fundacje.

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

Przynależność do gminy miejscowej.

§ 104.

Stosunki przynależności do gminy określone są ustawą z 3. grudnia 1863 l. 105 dz. p. p.

Za nadanie prawa przynależności do gminy może gmina pobierać opłatę nie przewyższającą sumy 30 zł. w. a.

Obywatele.

§. 105.

Obywatelami są ci, którym gmina prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawane być może.

Za nadanie obywatelstwa może gmina pobierać opłatę.

Gminy mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom będącym obywatelami państwa austriackiego.

Prawa i obowiązki członków gminy miejscowej.

§. 106.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Mają

oni udział podług postanowień niniejszej ustawy w prawach i korzyściach jako też w obowiązkach i ciężarach gminy.

Przynależni do gminy mają nadto w razie zubożenia i niezdolności do pracy prawo do wsparcia stosownie do ustawy z 3. grudnia 1863 l. 105. dz. p. p. Obowiązek jednak wsparcia ciąży na gminie okręgowej.

Obywatelom zastrzega się prawo do udziału w fundacyach i zakładach osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Prawo pobytu w gminie miejscowej.

§. 107.

Obcym, którzy przynależność swoją do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu przynależności, nie może gmina wzbronąć pobytu w swym obrębie, dopóki tak oni jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem gminy w tym względzie oszuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§. 108.

Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź członkowi gminy, bądź też częściom gminy lub całym klasom mieszkańców.

DZIAŁ IX.

O Reprezentacji gminy miejscowej.

§. 109.

Gminę reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada gminy miejscowej.

Rada zawiaduje sprawami gminy przez Zwierzchność gminy miejscowej.

Skład Rady gminy miejscowej.

§. 110.

Rada gminna składa się z członków wybranych i z członków bez wyboru do niej należących (radnych)

Liczba radnych wybranych.

§. 111.

W gminach, w których liczba członków do wyboru uprawnionych nie przynosi 53 wybranych, będzie 6 radnych, w gminach zaś liczących

51— 200	do wyboru uprawnionych członków	8
201— 400	" "	10
401— 600	" "	12
601—1000	" "	18
a nad 1000	" "	24 radnych.

Do zastępowania radnych ubytych, lub nie mogących brać udziału w czynnościach Rady gminnej miejscowej, wybierani będą zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych.

Radni bez wyboru.

§. 112

Każdy członek gminy, opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, niemniej każdy posiadacz wcielonej do gminy posiadłości tabularnej, osobne ciało hipoteczne stanowiącej, od której roczna należność w podatkach rządowych realnych, t. j. domowym i gruntowym najmniej kwotę dwadzieścia pięć zł. wynosi, ma prawo bez wyboru być członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem państwa austriackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca, wskazana w §§. 3, 10 i 11 ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inno osoby, mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować, kto nie jest obywatelem państwa austriackiego, nie używa własnowolności lub względem kogo zachodzą okoliczności, wykluczające lub wyłączające, w §§. 3, 10 i 11 ordynacyi wyborczej dla gmin wskazane. Zastępca może tylko jedną osobę zastępować. Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Wybór radnych.

§. 113.

Radnych i ich zastępców (§. 111.) obierają członkowie gminy, uprawnieni do wyboru.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, o obieralności i postępowaniu przy wyborach zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 114.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych, w §. 111 ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór, albo korzystać z prawa przysługującego mu podług §. 112.

Skład zwierzchności gminy miejscowej.

§. 115.

Zwierzchność gminna miejscowa składa się z naczelnika gminy, (burmistrza, wójta) i przynajmniej z dwóch radnych, jemu przydanych asesorów, przysiężnych.

Bliższe postanowienia w tej mierze zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

Wybór zwierzchności gminy miejscowej.

§. 116.

Naczelnika gminy, tudzież assesorów lub przysiężnych wybiera Rada gminy miejscowej z grona swojego.

Zastępcę naczelnika gminy wybiera Rada gminna z grona asesorów lub przysiężnych.

Bliższe postanowienia w tej mierze zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 117.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy winien przyjąć wybór, bądź na członka Rady gminnej lub tegoż zastępcę, bądź na członka Zwierzchności gminnej.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru służy tylko:

- a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym.
- b) urzędnikom i sługom s. k. Dworu, Państwa, kraju, zakładów i funduszków publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;
- c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;
- d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;
- e) tym, którym przez cały jeden peryod wyborczy piastowali posadę w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na peryod bezpośrednio następujący;
- f) tym, którym ułomności fizyczne, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie, nie pozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;
- g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia, corocznie często, lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecni;
- h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

2) tym, którzy podług §. 112. mają prawo należeć bez wyboru do Rady gminnej.

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wybór, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 50 zł. w. a. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Kara pieniężna wpływa do kasy gminy miejscowej.

Peryod wyborczy.

§. 118.

Członkowie Rady i ich zastępcy, tudzież członkowie zwierzchności gminy miejscowej, obierani będą na lat sześć. Wszakże po upływie tego czasu pozostają oni w urzędzie aż do ukonstytuowania się nowej Reprezentacji gminnej.

Ustępujący mogą być napowrót wybrani, jeżeli przeszkoda prawna nie zachodzi.

Wybory uzupełniające.

§. 119.

W razie opróżnienia w ciągu sześcioletniego peryodu posady naczelnika gminy, jego zastępcy, asesora lub przysiężnego, winna Rada najpóźniej do dni 14 wyprać w jego miejsce innego na czas pozostały.

W miejsce radnego ubywającego przed końcem peryodu, lub nie mogącego czasowo brać udziału w czynnościach Rady, powoła naczelnik gminy do Rady tego zastępcę, który największą ilość głosów otrzymał w tem samym kole wyborczem, w którym radny, mający być zastąpionym, wybrany został.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

Gdyby jednak tyle radnych brakowało, iżby liczba przez jedno koło wybranych nawet przez powołanie z tegoż koła zastępców, uzupełnioną być nie mogła, natenczas winno toż koło wyborcze przedsięwziąć niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej, wybór uzupełniający na dalszy ciąg peryodu wyborczego.

§. 120.

Naczelnik gminy, tudzież assessorowie lub przysiężni, winni w miejsce przysięgi złożyć przy objęciu urzędu w ręce naczelnika władzy powiatowej lub jego delegata, w obecności delegata Wydziału powiatowego i delegatów Rady gminnej przyrzeczenie, iż zachowują Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw, i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

P ł a c a.

§. 121.

Urząd radnego i jego zastępcy jest bezpłatny.

Rada gminy miejscowej uchwali, czy i jakie wynagrodzenia od gminy pobierać mają naczelnik, jego zastępca i assesorowie lub przysiężni.

Wszystkim członkom Rady i Zwierzchności gminnej należy się od gminy wynagrodzenie za wszelkie wydatki, połączone z urzędowaniem.

Ustąpienie z posady.

§. 122.

Za przyzwoleniem Rady gminy miejscowej może każdy członek Reprezentacji gminnej urząd swój złożyć.

Członek Reprezentacji gminnej lub jego zastępca traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralności lub uprawnieniu na członka Rady bez wyboru stała na przeszkodzie.

Jeżeli członek Reprezentacji gminnej lub jego zastępca popadnie w śledztwo z powodu jednego z czynów karygodnych w §§. 3. i 11. Ord. wyb. dla gmin wskazanych lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony, albo postępowanie ugodne zarządzane zostanie, wtedy nie będzie mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne, krydalne lub ugodne.

Zakres działania Rady gminy miejscowej.

§. 123.

Do zakresu rady gminnej miejscowej należą:

- a) wszelkie rozporządzenia względem zakładowego majątku i dobra gminy;
- b) postanowienia o sposobie użytkowania i zarządu tego majątku i dobra; wdzierżawianie, wynajmowanie, lokowanie kapitałów;
- c) uchwalanie budżetu rocznego; staranie o pokrycie niedoboru;
- d) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;
- e) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich; zatwierdzanie ugod spór umarzających; ustanawianie zastępców prawnych;
- f) wogóle wszystkie sprawy, nienależące do zwyczajnego zarządu majątkiem, i te, które sobie Rada względem tego zarządu zastrzeże.

Ustanawianie służby.

§. 124.

Rada winna przydać Zwierzchności gminnej służbę potrzebną do załatwiania czynności wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i o ich zaopatrzeniu.

Rozstrzygnięcie zażaleń.

§. 125.

Rada rozstrzyga zażalenie przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej.

W jakich przypadkach takie zażalenia polityczna Władza powiatowa rozstrzyga, stanowi §. . . .

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§. 126.

Rada nadzoruje urządowanie Zwierzchności gminnej.

Rada ma prawo ustanawiać osobne komisye tak w tym celu, jakoteż do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, niemniej do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj powoływać może Rada także mężów zaufania z poza grona swego.

Rada winna zarządzić w ciągu roku kilkakrotnie rewizyę kasy.

Zakłady gminne.

§. 127.

Postanowienia §§. 122, 123 i 125, dotyczą także zakładów gminy, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Dalsze uchwały Radzie zastrzeżone.

§. 128.

Do zakresu działania Rady należy dalej:

- a) wybór członków Zwierzchności gminnej;
- b) nadawanie prawa przynależności do gminy;
- c) wykonywanie przysługującego gminie prawa patronatu lub prezentowania; nadawanie miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając jednak prawom, na różnicy wyznań opartym;
- d) uchwalenie w sprawach odnoszących się do umów gminy miejscowej z innymi gminami miejscowymi lub z posiadaczami obszarów dworskich, lub też z gminą okręgową.

Układ gminy miejscowej z gminą okręgową.

§. 129.

Gmina miejscowa, może oddać swoje zakłady publiczne, lub swój majątek nieruchomy lub ruchomy na własność gminy okręgowej, lub też odstąpić gminie okręgowej na użytkowanie jedynie, na mocy dobrowolnej ugody między gminą miejscową a gminą okręgową.

W zamian wolno jest gminie okręgowej uwolnić gminę miejscową na pewien czas od pewnych świadczeń lub podatków.

Każdy podobny układ między gminą miejscową a gminą okręgową wymaga zatwierdzenia Wydziału powiatowego. Jeżeli zaś wartość przedmiotu ugody stanowiącego przenosi 3.000 zł, potrzeba zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady.

§. 130.

Rada zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej jednak raz na kwartał.

Naczelnik gminy, lub w razie przeszkody jego zastępca, zwołuje Radę na posiedzenie; każde posiedzenie które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, lub polityczna Władza powiatowa, albo też Rada powiatowa lub Wydział powiatowy.

O nastąpić mającym posiedzeniu Naczelnik w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych Radnych.

Komplet do uchwał.

§. 131.

Rada nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną. Do uchwały stanowiącej budżet, jako też do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebną jest obecność dwóch trzecich szęści radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy zwołać Radę powtórnie i zarazem zawezwać zastępców.

Na każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swojej nieobecności, może naczelnik orzec karę pieniężną aż do wysokości 10 zł. w. a. i takową na rzecz gminy ściągnąć.

Przeciw takiemu orzeczeniu naczelnika, służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

O komplecie Rady, potrzebnym do wyboru Zwierzchności gminnej, stanowi Ordynacya wyborcza dla gmin.

Przeszkody uczestniczenia w obradach.

§. 132.

Jeżeli przedmiot obrady i uchwały jest urzędowanie członka Zwierzchności gminy, lub Rady miejscowej, winien członek ten wstrzymać się od głosowania, a na żądanie Rady oddalić się przed głosowaniem, musi jednak na żądanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych objaśnień.

§. 133.

Członek Zwierzchności lub Rady gminy miejscowej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób, z nim w pierwszym lub w drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 134.

Na posiedzeniach przewodniczy naczelnik gminy miejsc., a w razie przeszkody, jego zastępca. Posiedzenie, bez zachowania tego przepisu odbyte jest nieważne.

Przewodniczący zagaja i zamyka posiedzenie, kieruje rozprawami, i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Warunki ważności uchwał.

§. 135.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. Przewodniczący głosuje przy wyborach. Prócz tego głosuje on tylko w razie równości głosów, a wtedy to zdanie staje się uchwałą, które z doliczeniem jego głosu większość bezwzględną otrzymało.

Głosowanie odbywa się jawnie, wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 136.

Posiedzenia Rady odbywają się publicznie; wyjątkowo jednak może Rada uchwalić posiedzenie tajne. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad są budżet lub rachunki, są w każdym razie publiczne.

Gdyby publiczność mieszała się do obrad, lub w inny sposób przeszkadzała obradom, Przewodniczący ma prawo i obowiązek, po uprzednim bezskutecznym napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

W domach szynkownych posiedzeń Rady odbywać nie wolno.

Księga uchwał.

§. 137.

Uchwały Rady z każdego posiedzenia będą zapisywane w księgi uchwał. Zapis ten ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch radnych i pisarza. Każdemu członkowi gminy miejscowej wolno jest przeglądać tę księgę

Regulamin.

§. 138.

Rada ma prawo w granicach ustaw uchwalić porządek czynności i postępowania dla siebie i dla urzędników gminy miejscowej.

O zakresie działania Zwierzchności gminnej.

§. 139.

Zwierzchność gminy miejscowej jest w sprawach gminy miejscowej organem zarządzającym i wykonawczym.

Władza naczelnika gminy miejscowej w ogólności.

§. 140.

Naczelnik gminy miejscowej kieruje czynnościami Zwierzchności i gminnej nadzoruje takowe.

Assesorowie i przysiężni winni są Naczelnikowi pomoc w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy. Jeżeli dla jakiegokolwiek przeszkody Naczelnik nie urzęduje, wszystkie jego prawa i obowiązki przechodzą na jego następcę.

W razie jeżeliby Naczelnik gminy, ani jego zastępca urzędować nie mogli, zastępuje ich najstarszy wiekiem assesor lub przysiężny.

Władza dyscyplinarna.

§. 141.

Naczelnikowi podlegają urzędnicy i służby gminny; on wykonywa nad nimi władzę dyscyplinarną.

Naczelnik może suspendować w urzędowaniu nawet takich urzędników i takie służby, których mianowanie Rada sobie zastrzegła; prawo jednak oddalenia ich ze służby ma tylko Rada. — Wyjątek stanowią wypadki w §. . . . przewidziane.

Reprezentacya na zewnątrz. — Wydawanie dokumentów.

§. 142.

Naczelnik reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenty, mocą których gmina przyjmuje zobowiązania względem trzecich osób, muszą być podpisane przez Naczelnika i jednego assessora lub przysiężnego.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi nadto podpisany być przez dwóch Radnych, i powołać się do tegoż przyzwolenia lub zatwierdzenia.

W każdym razie dokument, wydany imieniem gminy miejscowej, musi być zaopatrzony pieczęcią gminy miejscowej.

Wykonywanie i zawieszanie uchwał.

§. 143.

Naczelnik przygotowuje przedmioty przeznaczone pod rozpoznanie Rady.

Uchwały Rady, powzięte w sposób zgodny z ustawami, winien Naczelnik wykonać, a jeżeli wyższe onych zatwierdzenie jest potrzebne, postarać się przedtem o to zatwierdzenie.

Jeżeli jednak Naczelnik mniema, że powzięta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub że się sprzeciwia ustawom, natenczas obowiąz-

zany jest wstrzymać jej wykonanie, i udać się do politycznej Władzy powiatowej o rozstrzygnięcie pytania, czy powzięta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub sprzeciwia się ustawom (§. .).

Polityczna Władza powiatowa winna wydać to rozstrzygnięcie w ośmiu dniach, i jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, zawiadomić równocześnie o rozstrzygnięciu Wydział powiatowy.

Zarząd majątku.

§. 144.

Naczelnik prowadzi zarząd majątku gminy, nadzoruje miejscowe użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminnymi, i czuwa nad ich wykonaniem, załatwia sprawy ubogich według ustaw i urzędzeń, i rozporządza w sprawach gminnych nienależących do zakresu działania Rady.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady, własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Naczelnik zezwala na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji, i czuwa nad zachowaniem i ściśle wypełnianiem istniejących w tej mierze przepisów.

Przeszkody do urzędowania.

§. 145.

Członek Zwierzchności gminy miejscowej nie może brać udziału w załatwieniu sprawy, dotyczącej jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych.

Odpowiedzialność.

§. 146.

Naczelnik jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialny gminie.

Obok tej odpowiedzialności Naczelnika, pozostaje nienaruszoną odpowiedzialność względem gminy innych członków Zwierzchności gminy miejscowej za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności, przez Naczelnika im przekazanych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzące z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

O gospodarstwie gminnem i o nakładaniu ciężarów na gminę miejscową.

Inwentarz majątku.

§. 147.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa

i przywileje gminy i jej zakładów, winne być utrzymywane w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisany w ciągu pierwszego roku, po przeprowadzeniu niniejszej Ustawy; każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniiona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć ten inwentarz.

Utrzymanie majątku zakładowego.

§. 148.

Zakładowy majątek i dobro gminy i jej zakładów mają być utrzymywane w całości w dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy, potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Użytkowanie z majątku gminnego.

§. 149.

Majątek gminy i jej zakładów, dochód przynosić mogący, ma być w ten sposób administrowany, aby przyniósł o ile można największy trwały dochód.

Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ileby zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie, i do majątku zakładowego przyłączyć.

Użytkowanie z dobra gminnego.

§. 150.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy udział w pożytkach dobra gminnego, trzymać się należy dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaj u.

Jeżeli, i o ile nie istnieje taki niezaprzeczony zwyczaj, Rada gminna miejscowa z uwzględnieniem istniejących specjalnych tytułów prawnych, uchwali postanowienie regulujące to uczestnictwo, przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Nadwyżka z dochodu dobra gminnego, pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych, wpływa do kasy gminnej.

Rok administracyjny.

§. 151.

Rok administracyjny gminy zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym Państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 152.

Naczelnik gminy winien corocznie ułożyć budżet gminy i zakładów gminnych, na następny rok administracyjny.

Rada ma ten budżet uchwelić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy m. zakładów gminnych, winien Naczelnik najpóźniej w dwa miesiące po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie do rozpoznania i załatwienia.

Tak budżet, jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzania przez członków gminy, tych zaś spostrzeżenia będą przy rozpoznaniu wzięte pod uwagę.

Gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należności, którą gmina uiścić jest obowiązana, bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należności w budżet gminy, i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 153.

Przy zawiadywaniu majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. Na wydatki, które odłożone się nie dadzą, a w dotyczącej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady gminy miejscowej.

W razach bardzo nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez wielkiej szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 154.

Wydatki na cele gminy miejscowej mają być przede wszystkim pokrywane z dochodów gminy miejscowej.

Z majątku osobnego.

§. 155.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest osobny majątek, należy przede wszystkim dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienione.

W gminach miejscowych złożonych z kilku osad.

§. 156.

W gminach, miejsc. złożonych z dwóch lub więcej osad albo miejscowości, wydatki przypadające na taką osadę lub miejscowość, która posiada własność swoją odrębną, opędzane będą dochodami z odrębnej własności do niej należącej, nadwyżka zaś z tych dochodów pozostaje jej wyłączną własnością (ob. §. 165.).

Przepisy te nie mogą jednak naruszać praw, opartych na specjalnych tytułach.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§. 157.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy, z posiadaniem i użytkowaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§. 149.) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§. 158.

Wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców, lub pojedynczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacje.

§. 159.

O ile dochody, w §. 154. oznaczone, nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada nakładać:

- a) dodatki do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego;
- b) inne opłaty, nie należące do kategorii dodatków do podatków;
- c) posługi i roboty na potrzeby gminy.

a Dodatki do podatków.

§. 160.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, i to na wszystkie równo (podług tej samej stopy procentowej) rozkładane.

Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy. Wyjątki od tych przepisów objęte są w §§. 163, 164. i 165.

§. 161.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy; nie można nim obciążać produkcji i obrotu handlowego.

§. 162.

Do nałożenia dodatków przenoszących 10°/_o do 25°/_o podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Przyzwolenie to potrzebnem jest nawet do nałożenia dodatków przenoszących 5% podatków bezpośrednich, jeżeli tego wymaga jeden z członków należących do Rady gminy miejscowej podług §. 112. (Radny bez wyboru).

Żądanie to musi jednak być wniesione do Rady gminnej na tem posiedzeniu, na którym dodatek uchwalony został, lub do Zwierzchności gminy miejscowej, najpóźniej w ciągu 8 dni po tem posiedzeniu.

Dodatki do podatków bezpośrednich albo do podatku konsumcyjnego, przenoszące 25%—50%, dozwolone być mogą przez Wydział krajowy za zgodą politycznej władzy krajowej, jenakże najdłużej tylko na okres 5 lat.

Gdyby porozumienie między temi dwiema władzami do najbliższej sesyi sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli 5 lat, lub dodatki przenoszące 50% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, niekładane być mogą tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

§. 163.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategorii dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebna jest ustawa krajowa.

Zezwolenie dalszego poboru tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą z polityczną władzą krajową, jenakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu jak dotyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedycze przez Reprezentację gminy m. w zakresie jej kompetencji udzielane uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminnych i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy, za zgodą z polityczną władzą krajową, jenak bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborów tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

Posługi i roboty.

§. 164.

Za uchwałą Rady mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągle jak ręczne.

Rada winna corocznie, na rok administracyjny następujący, ustanowić cenę dziennych posług i robót.

Posługi i roboty będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki, wskazane w. §. . . , wolno jest każdemu, wymagane posługi lub ro-

boty, albo osobiście, albo przez zdolnego zastępcę wykonać, albo też wykupić się od nich, składając do kasy gminy m. ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 165.

Do opłacenia dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót, nie mogą być pociągani:

- a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, Państwa, kraju, gminy, zakładów krajowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jako też wdowy i sieroty tych osób, co do ich płac służbowych, i pochodzących ze stosunku służbowego pensyi, prowizyi, zapomóg i innych poborów;
- b) pasterze dusz, co do ich kongruy.

§. 166.

W gminie miejsc. złożonej z dwóch lub więcej osad albo miejscowości, prestacye na odrębne potrzeby jednej z tych osad, mają być rozkładane tylko na obowiązanych w tej osadzie.

Na pokrycie wspólnych wydatków takiej gminy, dodatki do podatków bezpośrednich, o tyle tylko rozkładane być mogą na osadę lub miejscowość, mającą swą odrębną własność, o ile dochód z tejże nie pokryje przypadającej na taką osadę lub miejscowość części wspomnianych wydatków.

Przepisy te nie mogą jednak naruszać praw, opartych na specjalnych tytułach.

§. 167.

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej, potrzebne jest przyzwolenie rady powiatowej, jeżeli nie zachodzi przypadek w §. 166. wskazany.

Ogłaszanie uchwał dotyczących prestacyi.

§. 168.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi, musi być w gminie ogłoszona.

Pobór dodatków.

§. 169.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane zapomocą tych samych środków, co podatki.

Inne należitości pieniężne, mające się uiszczać na cele gminy m. na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej, niemniej kary pieniężne, orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany, nie wykupiwszy się od posługi lub roboty,

wzbrania się ją wykonać, naczelnik poleci wykonanie rzeczonyj usługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego i ściągnie ten koszt w sposób, przepisany dla ściągnięcia innych należności pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. . . , mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia usług albo robót.

Konkurencyje.

§. 170

Konkurencyja do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych tudzież do budowy dróg, jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencyje do pewnych potrzeb, oparte na specjalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

O zawiadywaniu specjalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej i izraelickiej.

Prawa ludności chrześcijańskiej i izraelickiej.

§. 171.

W gminach, składających się z ludności chrześcijańskiej i izraelickiej, pozostaje tak chrześcijańska jak i izraelicka ludność przy własności, posiadaniu i używaniu zakładów i funduszków, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej przysługuje.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej.

§. 172.

Specjalne sprawy ludności chrześcijańskiej (§. 173), o ile zawiadywanie nimi podług ustaw należy do Reprezentacyi gminy m., zawiadywane będą przez tę Reprezentacyę podług przepisów ustawy gminnej, z tem jednak ograniczeniem, że izraelicy członkowie Reprezentacyi (Rady i Zwierzchności) gminnej w głosowaniu nad tymi sprawami i w załatwianiu tych spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednakże chrześcijańscy członkowie Rady gminy miejsc. nie stanowili przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierają chrześcijańscy wyborcy gminy w sposób ordynacyą wybiorczą (O. W. §. 28) oznaczony, dla załatwienia spraw ludności chrześcijańskiej tylu chrześcijan, ilu będzie potrzeba do uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał w sprawach chrześcijańskiej ludności potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześcijańskich członków Rady i bezwzględna większość głosów członków obecnych.

Jeżeli naczelnikiem gminy m. jest niechrześcijanin, wybierze chrześcijańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona, ze swego grona

przewodniczącego, któremu przysługiwać będą co do załatwienia specjalnych spraw ludności chrześcijańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy przysługują naczelnikowi gminy.

§. 173.

Do specjalnych spraw ludności chrześcijańskiej należą:

a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe, wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszy przeznaczonych dla chrześcijan, lub na cele, w których tylko chrześcijanie udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześcijańskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej.

§. 174.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej pozostaje przy dotychczasowej Zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

a) sprawy bożnic, śmętarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, kaznodziei, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszy przeznaczonych dla izraelitów, lub na cele, w których tylko izraelici udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

Prawa Reprezentacji gminy.

§. 175.

Prawo Reprezentacji gminy do nadzoru, o ile takowe służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszone także względem przedmiotów w §§. 173 i 174 wymienionych.

§. 176.

Nakładanie dodatków do podatków, jakoteż innych prestacyj (§. 159) na członków gminy, na cele w §§. 173 i 174 wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specjalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma $\frac{2}{3}$ chrześcijan, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyj na chrześcijańskich członków gminy na cele w §. 172 wskazane, nastąpić może za przyzwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze, tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowemu, służą te same środki prawne, co i przeciw innym uchwałom tych władz.

DZIAŁ VIII.

O nadzorze nad gminami.

§. 177.

Rada powiatowa, a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby wkładkowy majątek i zakładowe dobro gmin miejscowych i zakładów gminnych nie zostało uszczuplone.

Wydział powiatowy winien również czuwać nad tem, aby grzywny nakładane przez Władze sądowe, polityczne i Zwierzchności gminne, które według obowiązujących przepisów wpływają na rzecz ubogich miejscowych lub funduszu zapomogi (ubogich) w gminie, wpływały odtąd do funduszu gmin okręgowych użyte były na cel przeznaczony i ma tenże wykonywać w tym celu potrzebną kontrolę, wedle okoliczności, co uzna za stosowne zarządzić, a mianowicie także żądać, aby kary te wpływały za pośrednictwem Wydziałów powiatowych.

Sejm, a w jego zastępstwie Wydział krajowy, ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gmin miejscowych i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu, gdy uzna tego potrzebę, żądać objaśnień i usprawiedliwień od Reprezentacyi gminy miejscowej, za pośrednictwem Wydziału powiatowego; wyjątkowo zaś w razach nagłej potrzeby żądać takich wyjaśnień bezpośrednio, może również i przez delegowanie Komisji zarządzać dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie przez Radę powiatową.

§. 178.

Do spraw, w których uchwały Rady gminy okręgowej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §. 162, 167, także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie, lub stałe obciążanie rzeczy, należącej do zakładowego majątku, lub dobra gminy miejscowej, albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego z zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi, przewyższa roczne dochody gminy, a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa, nienależące do zwykłego zarządu,

jeżeli dla pokrycia wynikającego stąd wydatku, potrzeba zaciągnąć pożyczkę lub obciążyć gminę miejscową rozkładami;

d) wydzierżawianie lub wynajmowanie na dłuższy czas, niż lat sześć, lub w inny sposób, niż przez publiczną licytację najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy, w części lub całości.

§. 179.

Uchwały Rady gminy miejscowej do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swoim zdaniem przez Wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§. 180.

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminy miejscowej, we wszystkich sprawach zakresu gminy.

Przeciw dodatkom od podatków, rekurs o tyle zanoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Rekurs ma być wnoszony na ręce naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały, lub zawiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminy miejscowej.

§. 181.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy członkom Zwierzchności gminnej dawać napomnienia i nakładać na nich kary pieniężne do wysokości 20 zł. w. a. — Kary te wpływają do kasy Rady powiatowej.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszony w urzędowaniu przez polityczną Władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz, orzeka polityczna Władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonym dochodzeniu może polityczna Władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu nie przekraczający lat trzech, uznać go za niezdolnego do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej za winnego uznany, ponosi kosztą dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej, w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu, i złożenia rachunków z czasu urzędowania swego.

Jeśli z dochodzenia, przeprowadzonego przez Wydział powiatowy lub polityczną Władzę powiatową okazało się, że urzędnik, pisarz lub inny tej kategorii funkcyonaryusz gminy wiejskiej, nieprawidłowym postępowaniem w urzędzie, staje się powodem do przekroczenia lub zaniedbania obowiązków przez członków Zwierzchności gminy miejscowej lub Radę gminy miejscowej, albo że urząd swój sprawuje w ogólności w sposób dla gminy szkodliwy, i jeżeli naczelnik gminy, a względnie Rada gminna wzbrania się usunąć go od urzędowania mimo zawezwania Wydziału powiatowego natenczas może usunąć go c. k. polityczna Władza powiatowa na wniosek Wydziału powiatowego.

W razie niezgodności tych Władz, w razie odwołania się od orzeczenia politycznej Władzy powiatowej, lub gdyby przewinienie urzędnika pisarza lub innego tej kategorii funkcyonaryusza gminy wiejskiej sprawdzone zostało przez dochodzenie, przeprowadzone bezpośrednio z ramienia Wydziału krajowego, orzeka w tej mierze ostatecznie polityczna Władza krajowa na wniosek lub za zgodą Wydziału krajowego.

Urzędnik, pisarz, lub inny tej kategorii funkcyonaryusz gminy wiejskiej oddalony na mocy powyższego postanowienia, może być na wniosek Wydziału powiatowego, a względnie krajowego, uznany za niezdolnego do piastowania posady urzędnika, pisarza, lub innego tej kategorii funkcyonaryusza gminy wiejskiej w innych gminach kraju, aż do trzechletniego czasu. W tejsamej zaś gminie, w której usunięty został, może powtórnie być przyjęty do służby, jedynie za zezwoleniem politycznej Władzy powiatowej, na wniosek Wydziału powiatowego, a względnie Władzy politycznej krajowej, na wniosek lub za zgodą Wydziału krajowego.

Mianowanie zastępcy dla gminy miejscowej.

§. 182.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą a pewną klasą członków gminy, lub pojedynczymi jej członkami, Rada gminy miejscowej ze względu na prywatny interes Radnych, nie byłaby bezstronna, Wydział powiatowy starać się będzie sprowadzić dobrowolną ugodę; gdyby zaś do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę, do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i do wstrzymywania uchwał.

§. 183.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami miejscowymi w tym kierunku aby takowe swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew nstawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna Władza powiatowa.

W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady gminny miejscowej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony Władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminy miejscowej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 184.

Polityczna Rada powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały, powziętej przez Radę gminy miejscowej, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub sprzeciwia się ustawom. Przeciw takiemu zakazowi służby rekurs do politycznej Władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna polityczna Władza powiatowa o wydanym zakazie zawiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

§. 185.

Polityczna Władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia, przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminy miejscowej, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminy miejscowej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego (§. 179).

Środki zaradcze na koszt gminy miejscowej.

§. 186.

Jeżeli Rada gminy miejscowej zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków, w moc ustaw na gminie ciążących, polityczna Władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy miejsc. zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna Władza powiatowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych, porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

Rozwiązanie Reprezentacji gminy miejscowej.

§. 187.

Namiestnik może rozwiązać Reprezentację gminy miejscowej.

Gminie służył rekurs do właściwego Ministerstwa. Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór.

Namiestnictwo w porozumieniu się z Wydziałem powiatowym, zarządzi co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw, aż do wprowadzenia nowej Reprezentacji gminnej.

DZIAŁ IX.

Obszary dworskie.

§. 188.

W miejsce ustawy o obszarach dworskich obowiązującej w Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dnia 12. sierpnia 1866 l. 20. Dz. ust. kraj. obowiązywać będą na dotychczasowych obszarach dworskich, połączonych z mocy niniejszej ustawy w gminę okręgową następujące postanowienia.

§. 189.

Obszary dworskie.

Posiadłości ziemskie, niegdyś dominikalne obecnie do związku gminnego nie należące, które już przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 1. listopada 1868, Nr. 25. Dz. u. kr., t. j. przed dniem 8. grudnia 1868 istniały jako odrębne posiadłości tabularne, pozostają i nadal wyłączone ze związku gminnego gminy miejscowej.

Z posiadłości, które na gruntach niegdyś dominikalnych powstały po wejściu w życie rzeczonej ustawy, pozostaną i nadal wyłączone ze związku gminnego te posiadłości, od których roczna należność w rządowych podatkach realnych t. j. gruntowym i domowym wynosi co najmniej 25 zł. w. a.

Przy obliczeniu powyższej kwoty dwadzieścia pięć zł. podatków realnych, posiadłości niegdyś dominikalne jednego i tego samego posiadacza, w obrębie jednej miejscowości położone, uważane będą za jedną całość.

Posiadłości wyłączone ze związku gminnego a położone w obrębie jednej i tej samej miejscowości, stanowią jeden obszar dworski.

Wszystkie inne posiadłości na gruntach niegdyś dominikalnych, tak istniejące obecnie jak i te, które w przyszłości powstaną, wcielone będą do związku gminy miejscowej.

Posiadłości niegdyś dominikalne położone w obrębie miasta, w każdym razie należą do związku gminy tego miasta.

§. 190.

Wcielenie do gminy.

Posiadłość do związku gminnego w myśl §. 189. nie należąca, może na żądanie posiadacza za zgodą gminy po wysłuchaniu zdania reszty posiadaczy posiadłości wchodzących w skład obszaru dworskiego, zostać do związku gminy wcieloną, jeżeli przeciw takiemu żądaniu ani polityczna władza krajowa, ani Wydział krajowy nic nie zarzuci.

§. 191.

Umowa z gminą.

Posiadacz obszaru dworskiego lub części jego, żądający wcielenia może zawrzeć z gminą umowę względem wymiaru ciężarów i sposobu uiszczania powinności, mających ze związku gminnego przypaść na jego posiadłość.

Do ważności takiej umowy potrzebnem jest zatwierdzenie politycznej władzy krajowej w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 192.

Wcielenie do związku gminy w §§. 189. i 190. niniejszej ustawy przewidziane, zarządzi polityczna władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

O powstawaniu nowych posiadłości, które w myśl §. 188. wcielone być mają do gminy, zawiadamiać będzie c.k. Urząd podatkowy polityczną władzę krajową za pośrednictwem politycznej władzy powiatowej.

Po dokonaniu wcielenia do gminy, nabywają posiadacze wcielonych posiadłości prawa i obowiązki członków gminy, nie nabywają jednak przez samo to wcielenie prawa użytkowania z dobra gminnego.

Wyłączenie wcielonej posiadłości.

§. 193.

Wyłączenie ze związku gminnego wcielonej do gminy posiadłości niegdyś dominikalnej, może tylko w drodze ustawy krajowej nastąpić.

§. 194.

Wierzyciele na posiadłości ziemskiej hipotekę mający, lub te osoby, na które ta posiadłość przejść ma, nie mają żadnego wpływu na rozstrzygnięcie pytania, czy ta posiadłość ma pozostać wyłączoną ze związku gminnego, lub być do niego wcieloną, ani też czy wcielona do gminy posiadłość ma być z niej wyłączoną.

§. 195.

Posiadłości tabularne, ze związku gminnego wyłączone, korzystające z praw ustawy o obszarach dworskich, jeżeli przez dzielenie gruntów zostaną tak rozdrobnione, że części obszaru dworskiego w obrębie jednej miejscowości położonych a w posiadaniu jednego posiadacza będących nie opłacają ogółem należności w rządowych podatkach realnych t. j. gruntowym i domowym najmniej 25 zł., przestają być obszarem dworskim w myśl niniejszej ustawy, i zostają wcielone z urzędu do związku gminy miejscowej.

§. 196.

Zakres działania obszaru.

Obszar dworski winien jest wypełniać w swoim obrębie wszelkie obowiązki i powinności gminy miejscowej, oraz obowiązki wynikające z §. 69. niniejszej ustawy o urzędowaniu gmin okręgowych.

Inne obowiązki ciążące na obszarze dworskim określają osobne ustawy.

§. 197.

Przełożony.

Każdy obszar dworski ma przełożonego dla załatwiania spraw, ustawami obszarom dworskim przydzielonych.

Posiadacz obszaru dworskiego może albo sam objąć urząd przełożonego, albo też zdać ten urząd pod swoją odpowiedzialnością innej osobie.

Współposiadacze równie jak posiadacze części obszaru dworskiego tworzących odrębne ciała tabularne, mianują przełożonym jednego z pośród siebie, albo inną osobę.

W braku porozumienia mianowany jest przełożonym ten, zakim oświadczy się część współposiadaczy lub posiadaczy częściowych, na którą przypada więcej niż połowa podatków realnych rządowych na obszarze przypisanych. Za osoby nie używające własnowolności, wykonuje prawa powyższe ich zastępca prawny.

§. 198.

Można być przełożonym w kilku obszarach dworskich, jeżeli takowe w jednym i tym samym powiecie politycznym.

Jeżeli posiadacz obszaru dworskiego posiada w sąsiedniej miejscowości, należącej do tego samego powiatu politycznego, posiadłość, stanowiącą część innego obszaru dworskiego, wolno mu za uwiadomieniem politycznej władzy powiatowej i Wydziału powiatowego poddać tę posiadłość pod zarząd przełożonego swego obszaru dworskiego. Połączona posiadłość nie będzie nzwzględnioną przy mianowaniu przełożonego dla obszaru dworskiego, w którego skład wchodzi. (§. 8. ustęp trzeci).

Warunki osobiste.

§. 199.

Przełożonym może być tylko obywatel Państwa Austriackiego, używający własnowolności, względem którego nie zachodzi żadna z okoliczności wykluczających, w §§. 3. i 11. Ordynacyi wyborczej dla gmin wskazanych.

Przełożony winien mieć stałe zamieszkanie w miejscu wymaganiom urzędowania odpowiedniem.

§. 200.

Mianowania przez Rząd.

Nazwisko i stałe mieszkanie przełożonego ma być podane do wiadomości politycznej władzy powiatowej i Wydziału powiatowego. Jeżeli przełożony nie posiada warunków według §. 198. wymaganych, polityczna władza powiatowa wezwie posiadacza względnie posiadaczy na obszarze dworskim do mianowania przełożonego powołanych, aby innego przełożonego mianowali, a jeżeli zawezwani, mimo powtórnego napomnienia, takiemu wezwaniu zadość nie uczynią, lub wogóle z jakichkolwiek powodów nie podadzą nazwiska przełożonego w naznaczonym przez władzę terminie, polityczna władza powiatowa zamianuje przełożonego na koszt i i stratę posiadaczy.

Przyrzeczenie w miejsce przysięgi.

§. 201.

Przełożony winien złożyć w ręce Naczelnika politycznej Władzy powiatowej przepisane dla Naczelnika gminy przyrzeczenie w miejsce przysięgi.

Zakres działania Przełożonego.

§. 202.

W celu załatwiania spraw przydzielonych Obszarowi dworskiemu, wstępnie przełożony w zakres działania naczelnika gminy miejscowej.

§. 203.

Przełożony zastępuje obszar dworski na zewnątrz we wszystkich sprawach ustawami obszarom dworskim przydzielonych. Wszelako, jeżeli przełożony nie jest posiadaczem całej majątności tabularnej, obszar dworski stanowiącej, nie może bez przyzwolenia wszystkich posiadaczy przyjmować stałych na obszar zobowiązań.

§. 204.

Utrata urzędu.

Posiadacz względnie posiadacze obszaru dworskiego mogą w każdym czasie oddać osobę, która za nich urząd przełożonego sprawuje, winni jednak o tem zawiadomić polityczną władzę powiatową i Wydział powiatowy.

Przełożony traci urząd, jeżeli zaszła lub wiadomą się stała okoliczność, dla której nie mógłby być dopuszczonym do objęcia urzędu, może jednak objąć urząd na nowo po usunięciu przeszkody.

Za ciężkie przekroczenie lub ciągle zaniedbywanie obowiązków, może przełożony być usunięty od urzędowania czasowo przez polityczną władzę powiatową w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, na zawsze przez polityczną władzę krajową w porozumieniu z Wydziałem krajowym,

Ponoszenie wydatków.

§. 205.

Obszar dworski winien ponosić wszelkie połączone z obowiązkami jego wydatki, o ile ustawy nie nakładają tych wydatków na inne osoby.

Stali lub czasowi mieszkańcy Obszaru dworskiego o tyle tylko mogą być z powodu tych wydatków pociągani do opłat i prestacyj o ile są do tego obowiązani z prywatnych tytułów prawnych lub z mocy specjalnych ustaw.

Odpowiedzialność.

§. 206.

Obszar dworski jest odpowiedzialny za wypełnianie obowiązków ustawami na niego włożonych.

Względem pretensyj do Obszaru dworskiego, z tytułu tej odpowiedzialności roszczonych, orzeka polityczna Władza powiatowa w porozumieniu Wydziałem powiatowym, a w drugiej i osiatniej instancji polityczna Władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Prawomocne orzeczenia wykonywane będą w drodze administracyjnej.

Użycie środków zaradczych przez Władzę rządową.

§. 207.

Jeżeli Przełożony wzbrania się, lub mimo napomnienia zaniedbuje wypełniać obowiązki nałożone ustawami na Obszar dworski, ma polityczna Władza powiatowa na koszt i stratę Obszaru dworskiego zarządzić odpowiednie środki zaradcze.

Podleganie Władzom.

§. 208.

Co do podlegania Obszaru dworskiego Władzom rządowym i Reprezentacji czy to powiatowej, czy krajowej, niemniej co do rekursów przeciw jego rozporządzeniom lub orzeczeniom, mają być według analogii zastosowane postanowienia Ustawy gminnej.

§. 209.

Rozkład wydatków i ciężarów publicznych obszaru dworskiego na posiadłości w obrębie tegoż położone.

W wypadkach, w których obszar dworski składa się z dwu lub większej liczby samoistnych posiadłości, tworzących odrębne ciała tabularne, posiadacze tych samoistnych posiadłości mają ponosić w stosunku do wysokości opłacanych rocznie przez każdego z nich podatków bezpośrednich zarówno właściwe wydatki administracyjne obszaru dworskiego, jako też opłaty i prestacje, ciężące na obszarze dworskim z mocy specjalnych ustaw, o ile te ustawy nie postanawiają odmiennego stosunku rozkładu.
